

vertrek- en eindpunt en een vervoermiddel te kiezen. Vervolgens kon hij een 'metafoor' kiezen ('passie', 'lichaam'...) en zijn prioriteiten opgeven: archeologie, monumenten, hedendaagse kunst... Op basis van die gegevens berekent de computer een route en voert de gebruiker langs plaatsen die overeenstemmen met zijn profiel. Zo kan hij halt houden bij een ruïne van een abdij en via de breedbandtoepassing een afbeelding ontvangen van een schilderij waarop diezelfde abdij in volle glorie verschijnt, of van de oorspronkelijke stichtingsoorkonde bewaard in een archief. Volgens Rooijackers zou een dergelijke toepassing ook het bezoek aan musea en archieven stimuleren, want de gebruikers willen die objecten – waarvan ze nu een deel van het verhaal kennen – ook wel in het echt zien. Hij zag het ook als een (gedeeltelijke) oplossing voor de conserveringsproblematiek. Zo toonde hij foto's van het museum van Frans. Frans verzamelt, onder meer, dakpannen. Als Frans zijn museum ooit opdoekt, is er niets dat belet dat gebruikers de foto's nog doorgestuurd krijgen als ze zich op de plaats vinden waar het 'museum' ooit stond. Rooijackers benadrukte overigens dat één van de voordelen van deze toepassing was dat de gebruikers ze konden afzetten.

De toepassing illustreert mooi de tendensen die Rooijackers eerder onderscheidde rond bezoekers. Ze laat zien hoe verschillende blikken op een zelfde plek mogelijk zijn. Afhankelijk van de interesses van de gebruiker kunnen op één plaats immers verschillende beelden getoond worden. De authenticiteit van de plek (de abdijsruïne) en de authenticiteit van het object (de oorkonde in het archief) worden samengebracht in een nieuwe 'narratieve constructie'.

Met de demonstratie van deze toepassing legde Rooijackers er de nadruk op dat het leveren van 'content' voor nieuwe technologische toepassingen een belangrijke uitdaging wordt voor de erfgoedsector. Daarbij zullen de grenzen tussen volkscultuur en musea, archieven en bibliotheken ongetwijfeld van ondergeschikt belang zijn.

Bruno Vermeeren, beleidsmedewerker VVBAD
bruno.vermeeren@vbad.be

Over boekengleuven en inleverboxen

In verschillende openbare bibliotheken kunnen leners hun materialen ook buiten de openingsuren terugbrengen dankzij een boekengleuf of inleverbox. Makkelijk als je zaterdagavond in de stad bent, of op een ander uur als de bibliotheek gesloten is. Het past ook binnen de strategie van bibliotheken om de leners zoveel mogelijk zelf te laten doen, zoals werken lenen via zelfscanbalies of reserveren en verlengen via de website. Dat hiermee personeelsuren vrijgemaakt worden voor andere taken is mooi meegenomen.

Tegenstanders waarschuwen voor het menselijke contact dat verloren gaat, of voor het gevaar op beschadigingen of vandalisme. Over deze kwesties bevroeg de VVBAD de Vlaamse openbare bibliotheken in het voorjaar 2005. De vragen waren tien dagen lang op het internet te vinden en de bibliothecarissen werden per e-mail uitgenodigd ze in te vullen. De resultaten werden toegelicht op een studiedag op 31 mei 2005 in de gebouwen van Cipal te Geel.

Iets meer dan de helft van de Vlaamse openbare bibliotheken, 167 om precies te zijn, vulde de enquête in. 33 van die bibliotheken hebben effectief een inleverbox, terwijl er nog 17 plannen hebben om er een te laten plaatsen. Dit betekent dat nog meer dan 80 % van de openbare bibliotheken er op dit moment niet aan denkt om zijn dienstverlening uit te breiden met een boekengleuf. Onbekend met het fenomeen? Nood aan aanmoediging via bijvoorbeeld provinciale ondersteuning? Andere prioriteiten?

De boekengleuven bevinden zich doorgaans aan de buitenkant van het gebouw, maar soms ook in een sas of in de hal. Meestal kunnen alle uitgeleende materialen – boeken, tijdschriften en media – erin gedeponeerd worden. Eén bibliotheek maakte de opmerking dat heel dikke boeken er niet in kunnen! De kleinste boekengleuf meet 23 bij 3 cm! Op de meeste plaatsen is de gleuf tussen de 30 en 45 cm breed en tussen de 7 en 10 cm hoog. Enkele bibliotheken hebben aparte gleuven voor boeken en voor AVM, die immers een stuk kleiner kunnen zijn. Opvallend is dat er amper last is van vandalisme.

Achter de boekengleuf zit uiteraard een opvangmand. Meestal vallen de materialen rechtstreeks in deze mand, maar in een vijftiental bibliotheken komen ze er via een lopende band of een hellend vlak in terecht. In sommige gevallen zakt de bodem van de mand naarmate het gewicht toeneemt. Zo worden de materialen minder vlug beschadigd. De meeste beschadigingen treden op wanneer zware boeken op cd-doosjes vallen. Ook gescheurde boekenruggen of geplooid pagina's komen al eens voor als boeken van op grote hoogte naar beneden vallen. Maar één bibliotheek antwoordde laconiek dat "de behandeling die de materialen krijgen bij de gebruikers thuis of tijdens het vervoer ongetwijfeld erger is".

De capaciteit van een inleverbox kan sterk verschillen. Op de meeste plaatsen kunnen ze ongeveer 50 materialen opvangen, maar soms gaat dat tot 500 of meer. In de helft van de bibliotheken was de inleverbox al eens zo 'vol' dat er niets meer bij ging. Dit was dan vooral tijdens verlengde weekends als Pasen of Pinksteren of bij een langere sluitingsperiode. Soms komt een personeelslid de box dan leegmaken of vervangen.

Uiteraard leidt het gebruik van de inleverbox al eens tot betwistingen, hoewel dat toch vrij uitzonderlijk is. Het gaat dan meestal over lege cd-doosjes. Veel bibliotheken geven de klant het voordeel van de twijfel.

In twee bibliotheken is er al een koppeling tussen de inleverbox en de catalogus. Zo kan de lener zelf zien dat zijn materialen uitgescand zijn, en krijgt hij eventueel een bon als bewijs. Acht andere hebben dat op hun verlanglijstje staan.

De resultaten van de enquête en een lijst van bibliotheken die een boekengleuf hebben vindt u op http://www.vvbad.be/03_activiteiten/BoekengleufResultaten.xls.

Martin Kellens, bibliothecaris Houthalen-Helchteren
martinkellens@houthalen-helchteren.be

Google: concurrent of medestander?

Kortrijk, 23 mei 2005

In de Katholieke Hogeschool Zuid-West Vlaanderen stelde de sectie Schoolbibliotheken van de VVBad, samen met collega's uit alle hoeken van het werkveld, zich de vraag wat Google nu eigenlijk betekent of zal betekenen voor de informatiemarkt in het algemeen en de bibliotheken in het bijzonder. Is Google een concurrent van de bibliotheken die de vijver leegvist? Of is het een medestander waarvan de bibliotheken dankbaar gebruik kunnen maken om zich op die informatiemarkt anders en sterker te profileren?

Eric Sieverts van de sector Innovatie & Ontwikkeling van de Universiteitsbibliotheek van Utrecht en docent bij het Instituut voor Media & Informatie Management van de Hogeschool van Amsterdam nam Google Scholar onder de loep. Op korte tijd is Google een begrip geworden. Het heeft zelfs een plaats in het dagelijkse taalgebruik verworven: Googling, Googelen, Googlization... Google werd echter nog maar zelden ernstig genomen als zoekmachine voor wetenschappelijke literatuur. Google Scholar beta – het is immers nog een product in test – moet daarvoor een oplossing bieden. Google Scholar is een multidisciplinaire database met wetenschappelijke artikelen van zowel 'open access' als commerciële uitgeverij die voor een deel full-text doorzoekbaar zijn. In april 2005 bevatte Google Scholar naar schatting 60 miljoen records. Meer dan een behoorlijke concurrent dus voor de databases van de bibliotheek. Maar Google Scholar brengt zijn gebruikers ook tot bij de bibliotheek door linking naar de full-text artikels waar de bibliotheek een abonnement op nam. De toepassing van OpenURL-linking technologie (SFX, Vlink...) in Google Scholar maken het mogelijk om als bibliotheek manifest aanwezig te zijn binnen deze zoekmachine. Google als medestander dus. Het ziet er hoe dan ook naar uit dat Google Scholar een belangrijke plaats op de wetenschappelijke informatiemarkt zal innemen. Als men nog de onvolkomenheden zoals de beperkte zoekfunctionaliteit, het ontbreken van gecontroleerde ontsluitingsmethoden, fouten bij het herkennen van auteurs of de onduidelijke update-frequentie wegwerft, kan Google Scholar heel wat mogelijkheden bieden aan bibliotheken, onder meer door een impuls te geven aan de Open Access-beweging.

Robert Milne, Acting Director van Oxford University Library Services & Bodley's Librarian, gaf een kijk in de keuken van de mensen achter Google. De Bodleian Library (Oxford University Library Services) neemt immers deel als Europese partner aan het grootschalig digitaliseringsproject van

